

THEATER 'Ik wil dat het publiek boos wordt en zich ongemakkelijk gaat voelen'

Met de voorstelling 'Schuld' debuteert Jouman Fattal (30) als regisseur.

Tienduizenden jezidi's, een etnische en religieuze minderheid in Noord-Irak, sloegen in 2014 op de vlucht voor IS. De terreurgroep, die jezidi's als ongelovigen ziet, verhandelde vrouwen en kinderen als slaven en liet duizenden mannen van de aardbodem verdwijnen. Vergeleken bij alle boeken en series die over IS-strijders gaan, valt het aantal verhalen over jezidi's in het niet. 'Ik weet veel over het Midden-Oosten, maar ook ik wist niet dat daar een genocide heeft plaatsgevonden', zegt actrice en theatermaker Jouman Fattal (30).

Deze week debuteert Fattal als regisseur van de voorstelling *Schuld*, die draait om de naar Nederland gevluchte jezidi-vrouw Aryán. In een supermarkt loopt ze de IS-strijder tegen het lijf die haar familie in Irak heeft vermoord en haar als slaaf op een markt heeft gekocht. Deze en andere huiveringwekkende gebeurtenissen vormen de leidraad van *Schuld*, waarin onder meer flashbacks voorbijkomen naar de inhumane omstandigheden van de gevangengenomen jezidi-vrouwen. Ook is er een scène die zich jaren later afspeelt op de Nederlandse televisie, waarin Aryán door een talkshowhost wordt gereduceerd tot 'seksslaaf' en ze aan tafel zit met een actrice die in een nieuwe film Syrië-ganger 'Sara B.' speelt.

Fattal, die als actrice te zien was in series en films als *Anne+* (2018) en *Meskina* (2021), maakt sinds 2021 officieel

Jouman Fattal. Foto Bart Grietens

deel uit van Toneelgroep Maastricht. Ze kreeg er meteen de vrijheid om zelf iets te creëren en klopte aan bij toneelschrijver Timen Jan Veenstra, met wie ze eerder een stuk had gemaakt over de Tweede Wereldoorlog. 'Ik wilde in het oorlogsthema blijven, maar met een actueler verhaal. Timen heeft eerder een stuk geschreven over Syrië-gangers en stuitte toen op de tragedie van de jezidi's. Hij stelde het voor en ik dacht meteen: laten we dit doen. Ik vind het als maker belangrijk om onvertelde verhalen te vertellen.'

Fattal begrijpt wel waarom er veel aandacht uitging naar Syrië-gangers zoals Laura H. 'De belevingswereld van IS-strijders staat ver van ons af, en dat

maakt het razend interessant. Ik zeg ook niet dat je geen stukken mag maken over daders, ik heb zelf ook eens een IS'er gespeeld. Ik wil alleen meer balans aanbrengen in het narratief.'

In *Schuld* staan de IS-strijders ditmaal in dienst van het verhaal van de jezidi's. Schrijver Veenstra deed veel research en kwam via de Free Yezidi Foundation en het Yazidi Legal Network te spreken met jezidi-vrouwen die hun woede, verdriet en behoefte aan erkenning met de wereld willen delen. Fattal: 'Er zitten daardoor behoorlijk heftige en gewelddadige scènes in het stuk. Toen we de vrouwen vroegen of ze dat goed vonden, zeiden ze volmondig ja.'

De geïnterviewde jezidi's hebben het stuk nog niet gezien, wat de debuterende regisseur best spannend vindt. Tegelijkertijd beseft Fattal dat ze geen journalist is die zo objectief mogelijk te werk moet gaan, maar een kunstenaar die de maatschappij een spiegel voorhoudt. '*Schuld* is een artistieke vertaling van alle getuigenissen die we hebben verzameld. Ik hoop dat ik het verhaal van de jezidi's recht doe en dat ze zich gezien voelen. Maar ik wil met dit stuk ook kritiek leveren op waar we als samenleving op focussen; ik wil het publiek boos maken en zich ongemakkelijk laten voelen. Ik maak geen kunst die dient als mooimakerij.'

Ela Çolak

Schuld, vanaf 6/10 in diverse theaters.